

PARTICIPACIÓ SOCIAL

Una tercera via per a l

NEREIDA CARRILLO
SANTA OLIVA

Ni residències ni soledat a casa: noves experiències de vida en cooperatives

Al carrer Sant Jaume de la localitat de Santa Oliva (Baix Penedès) hi ha l'antitesi d'una llar d'infants. Els que habiten les 15 cases del complex La Muralleta són grans, tenen entre 62 i 80 anys i volen compartir i autogestionar la seva vellesa. Les cooperatives de gent gran com aquesta, o el que també es coneix com a *senior cohousing*, estan en auge. Les formen persones per sobre dels 50 anys que no accepten la disjuntiva de fer-se grans a casa o en una residència i creen una tercera opció en què ells decideixen. Daniel López, psicòleg, professor de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i investigador d'aquest fenomen, veu en aquestes iniciatives "un punt de subversió".

Amb 72 anys, José Caballero és l'ànima de La Muralleta. Cada dia recorre els més de 10.000 metres quadrats de la finca per assegurar-se que tot està correcte. El José es va quedar sense feina amb poc més de 50 anys, víctima d'un ERO de la crisi dels 90. Va començar llavors a gestar el projecte d'una cooperativa per a gent gran perquè s'imagina un envelliment diferent. "Vull ser a casa meva, però a la meva residència", explica. És el que ofereix La Mura-

lleta: cases de 60 m², un hort i la possibilitat de contractar serveis de neteja i d'atenció, similars als d'una residència, quan els socis siguin dependents i ho necessitin. De moment, però, assumeixen ells tota la feina a través de grups de treball com el de jardineria, el de cuina –que organitza un àpat comunitari mensual– i el de manteniment.

A la seva parcel·la, Jaume Mullor i Dolors Marlet conreen calçots per fer quatre calçotades amb la família i els amics. "Això de quedar-te assegut a una cadira, *nasti de plasti*", comenta el Jaume mentre arrenca la mala herba. Tant ell com la Dolors tenen 65 anys i van ser els últims a arribar a La Muralleta, el 2011. La Dolors explica que per a la seva vellesa volia "la caseta i l'hortet, com deia en Macià". Tots dos tenen una vida activa i es continuen formant. El Jaume fa cursos sobre tecnologies de la informació i també d'hortos urbans: "L'hort no és com l'ordinador, et dona relativitat. L'hort vol el seu temps, com la vida", explica.

Iniciativa
Són projectes de gent gran que no vol envellir a casa seva ni a la residència

Afegeix que, de La Muralleta, els va engrescar la combinació de privacitat i vida comunitària, a més d'un model que promou l'envelliment actiu amb activitats com el tai-txi i la *zumba* dels dissabtes.

Guanyar vida als anys

El director de la Fundació Salut i Envel·liment de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i doctor especialitzat en gerontologia, Antoni Salvà, explica què entén per envelliment actiu: "No es tracta només de guanyar anys a la vida, sinó vida als anys". A Catalunya, segons dades de l'Idescat del 2012, l'esperança de vida és de 82 anys. Des del 2000 s'ha incrementat en tres anys i la mateixa tendència s'ha seguit a escala mundial. Salvà assegura que fins als 80 anys es pot fer una vida normal si no s'ha tingut cap malaltia prèvia. De fet, segons reflecteix l'enquesta de salut pública de Catalunya del 2013, la majoria de gent gran diu que té bona salut –un 57% dels que tenen entre 65 i 74 anys.

López introdueix un matís a l'envelliment actiu. "No vol dir només fer exercici físic, vol dir una vida amb projectes col·lectius", raona. Salvà hi coincideix: "Per fer-nos grans necessitem renovar permanentment els nostres estímuls, les nostres il·lusions. Hi ha molta gent gran il·lusionada ara amb el procés polític de Catalunya". La majoria de socis de cooperatives segueixen una trajectòria de compromís social, com el José, que s'havia implicat en un sindicat i una associació de veïns, i la Dolors, mestra en una escola cooperativa i fundadora de l'Associació de Veïns del Clot - Camp de l'Arpa de Barcelona, entre d'altres.

Les raons que empenyen grups d'edat avançada cap a les cooperatives són diverses. Molts veuen les residències com una opció inviable, potser perquè no compleixen els requisits d'accés a les públiques i consideren les privades massa cares. L'altra via d'atenció a la vellesa és el coixí familiar, però tampoc els satisfà. "Aquesta generació no vol caure sobre els seus fills", explica López.

Jaime Moreno-Monjas, un periodista de 78 anys, ho explica en una xerrada oberta. Amb un grup d'amics va promoure el Centro Social de Convivencia para Mayores Trabensol, a Torremocha de Jarama (Madrid). El centre té un any i confessa que el van

UNA JUBILACIÓ ACTIVA
Els residents de La Muralleta tenen en l'hort una activitat comunitària. TJERK VAN DER MEULEN

La tercera edat

impulsar perquè després de cuidar dels pares “i les tietes solteres” no volien traslladar als seus fills “aquest estrès”. López afegeix un factor més que propulsa el fenomen: la crisi. “Molts entenen que la situació que estan passant els seus fills, en la major part dels casos, és pitjor fins i tot que la que tenen ells ara”, recalca.

Recels de l'administració

La devastadora situació econòmica esperona un fenomen que, com explica López, va néixer en la dècada dels 70 a Dinamarca i es va exportar a altres països com Holanda i Alemanya, i en els últims temps creix al Regne Unit, el Canadà, els Estats Units o Itàlia. També a l'estat espanyol, com demostra el mapa Ecohousing, elaborat per un grup d'arquitectes (Màlaga, Jaén, Càceres o Sant Sebastià). A diferència d'altres indrets, a Espanya el fenomen s'estén malgrat el poc suport de les administracions públiques.

El José denuncia que totes les administracions han posat “bastons a les rodes” a La Muralleta i que això ha desanimat alguns possibles socis. És per això que les obres encara no han acabat i falten algunes parts comunes per falta d'aportacions. El José es mostra decebut per la poca permeabilitat de l'administració: “El sistema et diu que has d'estar

dins els rails que et marquen”. I afegeix: “Doncs sóc una ovel·la negra del sistema”. Tot i així, el psicòleg apunta que l'administració comença a estovar-se i a col·laborar perquè hi veu un estalvi per a l'estat del benestar i una oportunitat per reactivar la construcció.

En l'actualitat, moltes persones d'edat avançada teixeixen aliances per viure en comunitat o ja estan buscant terrenys per a una futura cooperativa. Caballero i Mullor expliquen que grups de les comarques gironines i de Barcelona han visitat les instal·lacions per emular-les. La majoria busquen fórmules de fer-se grans de manera autònoma i en companyia. Mullor afirma que a La Muralleta es vol “evitar la soledat” i fer coses per als altres perquè considera que això els fa sentir bé. “Participar en coses col·lectives fa que es mantingui la ment desperta”, explica el doctor Salvà.

Des de la Fundació Salut i Envel·liment promouen la recerca i també impulsen tallers de noves tecnologies, exercici físic i memòria, entre d'altres. Defensen que la gent gran ha de viure en plenitud i somnis. “De vegades ens pensem que els projectes de vida són només per als adolescents. La gent gran, però, també n'ha de tenir”, remarca el doctor Salvà. —

Tecnologia per controlar els que es fan grans

Les aplicacions de salut generaran el 2017 un mercat de 17,6 bilions d'euros, segons la Comissió Europea. Bona part d'aquestes aplicacions seran per a gent gran. El doctor Antoni Salvà explica que a la Fundació Salut i Envel·liment de la UAB han impulsat, juntament amb Bdigital, el projecte SAAPHO. És una plataforma de teleassistència que ofereix a la gent gran monitoritzar la seva salut. Tot des d'una tauleta. Malgrat els beneficis d'eines com aquesta, Salvà es mostra decebut perquè la majoria de projectes acaben en un prototip. El psicòleg Daniel López, per la seva banda, lamenta que moltes d'aquestes eines promouen un “concepte d'envelliment actiu extremadament individualista”. Per això fa una crida perquè, a més d'estimular la innovació tecnològica, es doni suport a les xarxes informals d'ajuda a la gent gran. El sector tecnològic és només una de les indústries que han trobat en els avis un nínxol nou de consumidors. Salvà explica que la nutrició, o els gimnasos, també està desenvolupant productes específics.